

CZU 633.11”324”:632.51(478)

**DIVERSITATEA BIOLOGICĂ A AGROECOSISTEMELOR ÎN
DEPENDENȚĂ DE TEHNOLOGIA DE CULTIVARE A
PLANTELOR DE CÂMP**

NEONILA NICOLAEV, S. LADAN, DANIELA GÎRLA

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract. Short rotation and monoculture diminish biological diversity of agroecosystems and decrease their productivity and stability. There are three groups of harmful objects (pests, pathogens and weeds) and the most powerful one are the weeds, which endanger the complete production in case of minimization of the base, work of the soil and under unfavorable meteorological conditions.

Key words: Monocultures, Rotation, Weeds, Work of the soil.

INTRODUCERE

Asolamentul de scurtă rotație și monocultura diminuează diversitatea biologică a agroecosistemelor, reduc stabilitatea și productivitatea lor. Minimalizarea lucrării solului și monocultura provoacă atacul de dăunători, boli și buruieni perene. Din trei grupe de organisme dăunătoare (agenți patogeni, dăunătorii și buruienile) anume buruienile în condițiile nefavorabile meteorologice și aplicării unei tehnologii incorecte duc la compromiterea completă a producției culturilor de câmp.

Pentru un management ecologic al buruienilor este necesar de a cunoaște componența lor specifică, frecvența, clasa de permanență, care permit determinarea tipului de îmburuienare; numărului și masei buruienilor, precum și stabilirea gradului de îmburuienare. Numai posedând informația destulă despre buruieni se poate elabora strategia de reglare a buruienilor, care ar asigura recolte înalte și stabile, fără a afecta mediul înconjurător (N. Nicolaev, 2008).

MATEREAL ȘI METODĂ

Atacul dăunătorilor, agenților patogeni și îmburuienarea au fost studiate prin cercetări itinerare pe teren și în laborator, pe parcele de evidență de 0,25 m² în 16 repetiții. În urma cercetărilor itinerare s-a stabilit prezența dăunătorilor, agenților patogeni și a speciilor de buruieni (I. Prodan et al., 1961; V. Nikitin, 1983; A. Fisúnov, 1984; T. Gheideman, 1986) în ani diferiți după condițiile meteorologice. De asemenea a fost stabilită frecvența buruienilor, clasa lor de permanență, rezerva în sol a semințelor de buruieni și a organelor vegetative de înmulțire a buruienilor perene.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În condiții de monocultură, cerealele păioase și porumbul sunt atacate de agenți patogeni ca *Fusarium roseum f. graminearum*, iar floarea-soarelui de *Sclerotinia sclerotiorum* și *Botrytis cinerea*. Cu o frecvență majorată au fost întâlniți așa dăunători ca: *Eurygaster intergriceps* (care diminuează nu numai recolta de grâu, dar reduce și conținutul de gluten în boabe); *Ostrinia nubilalis*, *Agriotes sp.*, *Selatosomus sp.*, *Tanymecus dilaticollis* - la porumb; la mazăre - *Bruchus pisorum* și specii de *Sitona* care mănincă nodozitățile de pe rădăcini. Nici unul din dăunători și agenții patogeni n-a cauzat compromiterea completă a producției, pe când buruienile la culturile prășitoare, în ani nefavorabili după condițiile meteorologice, au cauzat pierderi enorme de producție. În tabelul 1 prezentăm lista speciilor de buruieni identificate în semănăturile culturilor de câmp în asolamente și monocultură de lungă durată.

În total au fost apreciate la SDE "Chetrosu" 78 specii de buruieni, care aparțin la 65 genuri și 28 familii. Cele mai frecvente și în număr mare sunt din familiile Asteraceae -13 specii, Brassicaceae -11 specii și Poaceae – 8 specii. Cîte 4 specii au fost din familiile Caryophyllaceae, Amaranthaceae, Chenopodiaceae și Boraginaceae, cîte 3 specii din familiile Solanaceae, Polygonaceae, Fabaceae, iar din alte familii au fost identificate cîte 1-2 specii.

Cercetările noastre au evidențiat 57 specii anuale de primăvară, 11 specii perene cu drajoni, câte 3 specii perene cu rizomi și rădăcină pivotantă (monocultură), o specie biennială și 2 specii parazite – *Orobanche cumana* pe rădăcinile florii-soarelui și *Cuscuta campestris Yunck* pe buruienile din familiile Asteraceae și Solanaceae.

Tipul de îmburuienare se evaluează după clasa de permanență a diferitor grupe biologice. În asolament tipul de îmburuienare poate fi evaluat ca: anuale – perene cu drajoni; în monocultura îndelungată – perene cu rizomi și cu rădăcină pivotantă – anuale de primăvară.

Buruienile diferă după grupa biologică, iar frecvența diferitor grupe este cauzată de componența culturilor din asolament. În semănăturile grâului de toamnă predomină buruienile anuale umblătoare, anuale de toamnă și mai puțin cele anuale de primăvară. În semănăturile de porumb și floarea-soarelui din asolamente predomină buruienile anuale de primăvară și perene cu drajoni, iar în monocultura de lungă durată a acestor culturi mai frecvent sunt întâlnite buruienile perene cu rădăcină pivotantă și cu rizomi, urmate de cele anuale de primăvară. Lucerna în primul an de vegetație, pînă la prima coasă, este îmburuienată de specii care au predominat la cultura premergătoare, dar mai târziu se instalează componența specifică ierburilor perene, în special, cele perene cu rădăcină pivotantă, cu rizomi și apar buruieni din familia Fabaceae. În monocultura porumbului cu durata de 53 ani (Staționarul fondat de M. Sidorov în 1955) s-a redus diversitatea specifică pînă la 9 specii, însă masa organică s-a mărit datorită faptului predominării celor perene cu rădăcină pivotantă, cu rizomi și cu drajoni.

Se știe că stabilitatea productivității în agroecosisteme este strâns legată de biodiversitate. În asolamentele cu rotație lungă (10 ani) și componența diferită a culturilor, recolta este mai stabilă pe ani, decât în asolamentele cu rotație scurtă (4-5 ani) și, mai ales, în monocultură, după cum am menționat mai sus.

Mărirea spectrului biologic, favorizează diversitatea fitomasei, ce se încorporează în sol, după care urmează procesele de transformare a substanței organice - predomină procesele de humificare asupra mineralizării (V. Kirüşyn, 2003).

Minimalizarea lucrării de bază a solului, lucrarea cu ploscorezul în loc de arătură cu plug cu cormane, duce la întărirea și proliferarea buruienilor perene cu drajoni care sunt greu de combătut.

CONCLUZII

1. Minimalizarea lucrării solului și monocultura provoacă atacul de dăunători, agenți patogeni și buruieni perene. Înlocuirea lucrării de bază a solului cu întoarcerea brazdei cu cea fără întoarcerea

Tabelul 1

Lista speciilor de buruieni în asolamentul de câmp și monocultură îndelungată

Nr. d/o	Specia	Familia	Grupa biologică
1	2	3	4
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Asteraceae	perenă cu rizomi
2	<i>Agrostemma githago</i> L.	Caryophyllaceae	anuală de toamnă
3	<i>Amaranthus albus</i> L.	Amaranthaceae	anuală de primăvară
4	<i>Amaranthus blitoides</i> S. Wats.	Amaranthaceae	anuală de primăvară
5	<i>Amaranthus hybridus</i> L.	Amaranthaceae	anuală de primăvară
6	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	Amaranthaceae	anuală de primăvară
7	<i>Anagallis arvensis</i> L.	Primulaceae	anuală de primăvară
8	<i>Anagallis coerulea</i> Schreb.	Primulaceae	anuală de primăvară
9	<i>Aristolochia clematitis</i> L.	Aristolochiaceae	perenă cu drajoni și rizomi
10	<i>Atriplex patula</i> L.	Chenopodiaceae	anuală de primăvară
11	<i>Avena fatua</i> L.	Poaceae	anuală de primăvară
12	<i>Brassica campestris</i> L.	Brassicaceae	anuală de primăvară
13	<i>Bromus arvensis</i> L.	Poaceae	anuală de toamnă
14	<i>Camelina microcarpa</i> Andrz.	Brassicaceae	anuală umblătoare
15	<i>Cannabis ruderalis</i> Janisch.	Cannabaceae	anuală de primăvară
16	<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medic	Brassicaceae	anuală de toamnă
17	<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv.	Brassicaceae	perenă cu drajoni
18	<i>Centaurea cyanus</i> L.	Asteraceae	anuală umblătoare
19	<i>Chamomilla recutita</i> (L.) Rauschert	Asteraceae	anuală umblătoare
20	<i>Chenopodium album</i> L.	Chenopodiaceae	anuală de primăvară
21	<i>Chenopodium polyspermum</i> L.	Chenopodiaceae	anuală de primăvară
22	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	Asteraceae	perenă cu drajoni
23	<i>Cirsium setosum</i> (Willd.) Bess.	Asteraceae	perenă cu drajoni
24	<i>Consolida regalis</i> S. F. Gray	Ranunculaceae	anuală de toamnă
25	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	Convolvulaceae	perenă cu drajoni
26	<i>Cuscuta campestris</i> Yunck.	Cuscutaceae	parazită
27	<i>Datura stramonium</i> L.	Solanaceae	anuală de primăvară
28	<i>Descurania Sophia</i> (L.) Webb.	Brassicaceae	anuală umblătoare
29	<i>Digitaria sanguinalis</i> (L.) Scop.	Poaceae	anuală de primăvară
30	<i>Echinochloa crusgalli</i> (L.) Beauv.	Poaceae	anuală de primăvară
31	<i>Erigeron canadensis</i> L.	Asteraceae	anuală umblătoare
32	<i>Falcaria vulgaris</i> Bernth.	Apiaceae	perenă cu drajoni

1	2	3	4
33	<i>Fallopia convolvulus</i> (L.) A. Love	Polygonaceae	anuală de primăvară
34	<i>Fumaria officinalis</i> L.	Fumariaceae	anuală de primăvară
35	<i>Galium aparine</i> L.	Rubiaceae	anuală umblătoare
36	<i>Glaucium corniculatum</i> (L.) J. Rudolph	Papaveraceae	anuală umblătoare
37	<i>Heracleum sibiricum</i> L.	Apiaceae	perenă cu drajoni
38	<i>Heliotropium europaeum</i> L.	Boraginaceae	anuală de primăvară
39	<i>Hiliscus trionum</i> L.	Malvaceae	anuală de primăvară
40	<i>Hyosciamus niger</i> L.	Solanaceae	anuală de primăvară
41	<i>Lactuca tatarica</i> (L.) C. A. Mey	Asteraceae	perenă cu drajoni
42	<i>Lappula squarrosa</i> (Retz.) Dumort	Boraginaceae	bienală
43	<i>Lathyrus tuberosus</i> L.	Fabaceae	perenă cu rizomi
44	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	Scrophulariaceae	perenă cu drajoni
45	<i>Lycopsis arvensis</i> L.	Boraginaceae	anuală umblătoare
46	<i>Myosotis micrantha</i> Pall. ex Lehm.	Boraginaceae	anuală umblătoare
47	<i>Orobanche cumana</i> Wallr.	Orobanchaceae	parazită
48	<i>Panicum capillare</i> L.	Poaceae	anuală de primăvară
49	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Papaveraceae	anuală umblătoare
50	<i>Polygonum aviculare</i> L.	Polygonaceae	anuală de primăvară
51	<i>Portulaca oleraca</i> L.	Portulacaceae	anuală de primăvară
52	<i>Pulicaria vulgaris</i> Gaertn.	Asteraceae	anuală umblătoare
53	<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	Brassicaceae	anuală de primăvară
54	<i>Reseda lutea</i> L.	Resedaceae	anuală, bienală și perenă cu drajoni
55	<i>Rumex confertus</i> Willd.	Polygonaceae	perenă cu rădăcină pivotantă
56	<i>Salsola australis</i> R. Br.	Chenopodiaceae	anuală de primăvară
57	<i>Senecio vernalis</i> Waldst. et Kit.	Asteraceae	anuală umblătoare
58	<i>Senecio vulgaris</i> L.	Asteraceae	anuală de toamnă
59	<i>Setaria glauca</i> (L.) Beauv.	Poaceae	anuală de primăvară
60	<i>Setaria verticillata</i> (L.) Beauv.	Poaceae	anuală de primăvară
61	<i>Setaria viridis</i> (L.) Beauv.	Poaceae	anuală de primăvară
62	<i>Sinapis arvensis</i> L.	Brassicaceae	anuală de primăvară și umblătoare
63	<i>Sisymbrium altissimum</i> L.	Brassicaceae	anuală umblătoare
64	<i>Sisymbrium loeselii</i> L.	Brassicaceae	anuală umblătoare
65	<i>Sisymbrium officinale</i> (L.) Scop.	Brassicaceae	anuală umblătoare
66	<i>Solanum nigrum</i> L.	Solanaceae	anuală de primăvară
67	<i>Sonchus arvensis</i> L.	Asteraceae	perenă cu drajoni
68	<i>Spergula arvensis</i> L.	Caryophyllaceae	anuală umblătoare
69	<i>Stachys annua</i> (L.) L.	Lamiaceae	anuală de primăvară
70	<i>Stellaria graminea</i> L.	Caryophyllaceae	perenă cu rizomi
71	<i>Stellaria media</i> (L.) Vill.	Caryophyllaceae	anuală umblătoare
72	<i>Taraxacum officinale</i> Wigg.	Asteraceae	perenă cu rădăcină pivotantă
73	<i>Thlapsi arvense</i> L.	Brassicaceae	anuală de primăvară
74	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Zigophyllaceae	anuală de primăvară
75	<i>Vicia craca</i> L.	Fabaceae	perenă cu drajoni
76	<i>Vicia hirsuta</i> (L.) S. F. Gray.	Fabaceae	anuală de primăvară
77	<i>Viola arvensis</i> Murr.	Violaceae	anuală umblătoare
78	<i>Xanthium strumarium</i> L.	Asteraceae	anuală de primăvară

brazdei contribuie la economisirea forței de muncă și combustibilului, dar totodată majorează consumul de muncă și energie în perioada de îngrijire a semănturilor, în legătură cu înrăutățirea stării fotosanitare.

2. Din trei grupe de organisme nocive (agenți patogeni, dăunători, buruieni), anume buruienile în condiții nefavorabile și de aplicare a tehnologie necorespunzătoare, duc la compromiterea completă a producției culturilor de câmp, mai ales a florii-soarelui și a porumbului. Monocultura îndelungată reduce diversitatea biologică a tuturor viețuitoarelor (plante superioare, dăunători, agenți patogeni, microorganisme) și intensifică toxicitatea solului.

BIBLIOGRAFIE

1. Fisūnov, A. Sornye rasteniâ. Moskva: Kolos, 1984, 319 s.
2. Gheideman, T. Opredelitel' vyssih rastenij Moldavskoj SSR. Kișinev: Știința, 1986, 638 s.
3. Kirūșyn, V. Ponâtiâ prirodnyh landșaftov i agrolandșaftov, ih ustojčivost', ekologičeskaâ emkost'. Zemledelie na rubeže XXI veka. Moskva: MCXA, 2003, s. 53-84.
4. Nicolaev, N.; Ladan, S. Herbologie aplicată. Ch.: Ed. "Cozara", 2008, 306 p.
5. Nikitin, V. Sornye rasteniâ i flora SSSR. Leningrad: Nauka, 1983, 483 s.
6. Prodan, I., Buia, Al. Flora ilustrată a Republicii Populare Române. București: Ed. Agrosilvică, 1961, 676 p.

Data prezentării articolului - 16.03.2009